

A tartalomból...

*Barnard-csillag V.*

*Az ASTRA megalakulása*

# BÖKÖNC

# 58.

1994. szeptember  
megjelenik havonta

---

Az ASTRA Pécsi Csillagászati Egyesület és az MCSE Pécsi Csoportjának körlevele.

---

## Szeptember havi előadásaink:

Szept. 05.	Félévnyitó, őszi terveink Előadó: Keszthelyi Sándor
------------	--

Szept. 12.	Sebhelyek a Jupiteren Előadó: Vincze Iván
------------	--

Szept. 19.	Csillagászati videók Előadó: Tárnai Mihály
------------	---

Szept. 26.	Meteorok észlelése Előadó: Vincze Iván
------------	---

Az előadások minden hétfőn 18 órai kezdettel az Apáczai Nevelési Központ első emeleti szakköri helyiségében lesznek megtartva (színházteremtől jobbra).

## Jelenségek, események, rendezvények (NYISZ-ben)

Szept. 01. csütörtök: A Szaturnusz bolygó oppozícióban. Napnyugtakor kel, egész éjjel látszik, napkeltekor nyugszik. +0.5 mg fényességű, a bolygó gömbje 19 ívmásodperc látszó átmérőjű. A Vízöntőben látható.

Szept. 04. vasárnap: 5 órakor a keleti égen 39 órás korú holdsarló látható.

Szept. 05. hétfő: 20:33-kor újhold időpontja.

Szept. 07. szerda: 19 órakor a nyugati égen 47 órás korú holdsarló látható.

Szept. 09. péntek: Az esti égen 20 óra körül a Holdtól délre a Vénusz, északra a Jupiter látható. Szép fototéma a három égitest!

Szept. 12. hétfő: 13:34-kor a Hold első negyedben.

Szept. 16. péntek: 14 órakor kezdődik a szomszédos Ausztriában a Duna menti Krems-ben az Osztrák Csillagászati Társaság Napóra Munkacsoportjának éves találkozója. Előadások, vetítések, kirándulás másnap estig. (Érdeklődni Keszthelyi Sándornál lehet.)

Szept. 19. hétfő: 22.01-kor Telihold.

Szept. 23. péntek: 08:19-kor vége a nyárnak, kezdődik a csillagászati Ősz. Ezen a napon a Nap az égi egyenlítőn van, a nappal és az éjszaka egyenlő hosszú. (napéjegyenlőség!)

Szept. 25. vasárnap: 3 órakor a NYISZ-nek végre vége! Ismét normál időszámítás (NISZ) van, azaz KÖZEL. Mostantól kezdve a Bökönc is a közép-európai időt használja az alábbiakban.

Szept. 28. szerda: 01:23. A Hold utolsó negyedben. A Holdtól 0.1 fokkal északra látható a Vesta ezen a hajnalon 4 óra körül.

Szept. 28. szerda: 18 órakor a Vénusz eléri legnagyobb esti fényességét -4.6 mg-val.

Szept. 30. péntek: 11 órakor indulnak a pécsiek kocsival a Szántó Kovács János u. 1-től Ausztriába. Cél a Nemzetközi Távcsovés Találkozóra jutás (Villach felett 1700 m-en osztrák, olasz, szlovén, német és magyar óriástávcsovésesek hétvégi észlelése és távcsovésparádéja). Szervezi: Peitl Tibor, tel: 310-444.

## Megalakult az ASTRA Pécsi Csillagászati Egyesület

### Előzmények

A Pécssett lakó amatőr csillagászok mindig aktív részét jelentették a hazai csillagászati életnek. Lelkes ténykedésük, országos nyüzsgésük ismert, akár az ismeretterjesztő, akár a megfigyelő munkát nézzük. Országos adatgyűjtők, cikkírók, rovatvezetők mindig nagy számban akadtak közöttünk.

A csillagász szakkör 1950-től létezik. Az 1950-es és 60-as években a Tudományos Ismeretterjesztő Társulaton belül folyt az ismeretterjesztő munka. Az ország legelső planetáriumja Pécssett épült. Az 1975-ös megnyitása óta lelkes és jó hangulatú munka folyt itt, kár hogy 1987-től szünetel működése. 1963-tól 1989-ig a Csillagászat Baráti Körében is sokat dolgoztunk, elérve a 350 fős megyei taglétszámot.

1989-ben a Magyar Csillagászati Egyesület megalakulását örömmel fogadtuk. Elsőként alakítottuk meg helyi csoportját. A pécsi csoport ma is a legnépesebb, legaktívabb. De az országos mozgalomból mi Pécssett kevésbé részesedtünk, így pár éve gondolkodtunk azon, hogymiként is válhatnánk jogilag és gazdaságilag is önállóvá. Egy önálló egyesületet kellene alakítanunk.

### Előkészületek

1994 elején a nevünkre több javaslat is érkezett, közülük Peitl Tibor javaslata tetszett meg: ASTRA Pécsi Csillagászati Egyesület. Lemásoltuk az MCSE sokszor átrágott alapszabályát és a helyi viszonyokra tekintettel átdolgoztuk, és már készen is volt az APCSE Alapszabály tervezete. Ezt egy ismerős jogással ellenőriztettük. Kitűztük az alakulás időpontját március 5-re és lefoglaltuk az ANK termét. Az előkészületekben Gyenizse Péter, Kemenes Lászlóné, Keszthelyi Sándor, Nagy Mélykúti Ákos segített. A meghívókat 50 főnek küldtük szét.

### Megalakulás

1994. március 5-én szombaton 18 órára érkeztek meg az Alapító Atyák (és Anyák) a pécsi Apáczai Csere János Nevelési Központ Művelődési Házának kerekasztal termébe. Az érkezők megkapták az alapszabály-tervezetet, aláírták a jelenléti ívet, kitöltötték a belépési nyilatkozatot és befizették az ötszáz forintot, mint tervezett éves tagdíjat. A 21 alapító a következő volt:

1.	Nagy Mélykúti Ákos	7623 Pécs Heim Pál u.2.	1968
2.	Gyenizse Péter	7300 Komló. Függetlenség u. 26	1972
3.	Maronics Eszter	7636 Pécs Illyés Gy. u. 54.	1975
4.	Keszthelyi Sándor	7624 Pécs Alkotmány u. 3.	1952
5.	Halmi Gábor	7621 Pécs Munkácsy M. u. 25.	1969
6.	Peitl Tibor	7627 Pécs Kert u. 10.	1959
7.	Görbics János	7622 Pécs Nagy L. kir. u. 10/a.	1950
8.	Nyári Zsófia	7632 Pécs Aidinger J u. 54.	1976
9.	Maronics Tibor	7632 Pécs Nagy Imre u. 35.	1952
10.	Tárnai Mihály	7632 Pécs Viktória u. 1.	1943
11.	Toller Gábor	7633 Pécs Szántó Kovács J.u. 2/b.	1974
12.	Hoffmann János	7621 Pécs Király u. 1.	1965
13.	Jegenyész Juszta	7624 Pécs Mogyorós köz 3.	1977
14.	Járosi Péter	7626 Pécs Rákóczi út 73/a ny-i lph. I/1.	1964
15.	Vincze Iván	7632 Pécs Aidinger J. u. 15.	1974
16.	Gyimesi Lajos	7630 Pécs Kakukk u. 16.	1950
17.	Pál Nikoletta	7628 Pécs Sudár I. u. 18.	1974
18.	Dr. Láng Miklós	7624 Pécs Kürt u. 7.	1948
19.	Bertók Gábor	7632 Pécs Maléter Pál u. 104.	1970
20.	Kemenes Lászlóné	7622 Pécs Majorossy u. 4.	1945
21.	Matécz Péter	7300 Komló Vértanúk u. 2.	1972

Keszthelyi Sándor szólt röviden Pécs csillagászati múltjáról, majd Dr. Toller László jogászt kértük fel az alakuló közgyűlés levezető elnöki tisztére és Maronics Esztert a jegyzőkönyv vezetésére.

A levezető elnök javasolta, hogy legelőször is hozzunk olyan határozatot, mely szerint az ASTRA kimondja megalakulását. Az ott jelenlévő, már írásban is belépett, tagdíjat befizetett résztvevő egyhangúlag úgy szavazott, hogy ezzel egyetért és így az elnök fennhangon kihirdette, hogy 1994. március 5-én 18 óra 23 perckor (KÖZEI) az ASTRA Pécsi Csillagászati Egyesület megalakult.

A résztvevők ezután elfogadták az alakuló közgyűlés napirendjét, majd megbeszélték és megszavazták az alapszabályt. A tisztségviselők megválasztásának hosszú procedúrája következett. Elnökségi tagnak Gyenizse Pétert, Keszthelyi Sándort, Nagy Mélykúti Ákost, Hoffmann Jánost, Tárnai Mihályt, Görbics Jánost, Maronics Tibort javasolta a közgyűlés. Am közülük csak az első négy vállalta a jelölést. Titkos szavazás következett, melyet szavazatszámoló bizottság értékelt ki. Tizennyolc érvényes szavazat alapján az alábbi végeredmény született:

Az APCSE Elnöksége: Elnök: Keszthelyi Sándor  
 Tag: Gyenizse Péter  
 Tag: Nagy Mélykúti Ákos  
 Póttag: Hoffmann János

A Számvizsgáló Bizottság: Elnök: Járosi Péter  
 Tag: Halmi Gábor  
 Tag: Dr. Láng Miklós

Az 1994-es induló évre a tagdíjat 500 Ft/fő-ben szavaztuk meg, melyet a 21 alapító tag már előre be is fizetett. Az örökös tagsági díj ennek ötvenszerese.

### Terveink

Most Keszthelyi Sándor pár mondatos üdvözlése következett, majd Nagy Mélykúti Ákos ismertette az APCSE céljait és terveit:

- A Pécs városában egy székház (lakás, épület) szerzése, ahol rendszeres előadások, foglalkozások, ügyeletek tarthatók és ahol könyvtár, diatár, tábla, számítógép, stb. helyezhető el.
- B Baranyában, de Pécsen kívül valahol egy telek szerzése, ahol tábort rendezhetünk, észlelési akciókat szervezhetünk. Erre épület kerülné műszertárolási, pihenési céllal. Villany, víz, fűtés később biztosítandó. Utóbb csillagvizsgáló épülne egy nagyobb műszer részére.
- C Észlelőtáborok szervezése nyáron.
- D Év közben csillagászati rendezvények: heti szakkör, távesőves bemutatók, űrkutatási napok, csillagászati hetek.
- E Szakmai kiadványok: csillagászati kiskönyvtár könyvsorozat.
- F Csillagászati túrák szervezése ritka jelenségekre.
- G Szakmai- és társszervezetekkel a kapcsolat elmélyítése.

Az alakuló ülés ezzel zárta munkáját, a jelenlévők nagy része a SOPIANAE vendéglőbe ment, hogy az APCSE megalakulását megünnepelje.

Utóirat: Az ASTRA Csillagászati Egyesületet a Baranya Megyei Bíróság hivatalosan is bejegyzettnek nyilvánította 1994 május 9-én.

Keszthelyi Sándor

## Barnard - csillag és barátai V.

Jelen számunkban egy mindenki által könnyen megtalálható nagy sajátmozgású rendszerről lesz szó, ez a 61 Cygni.

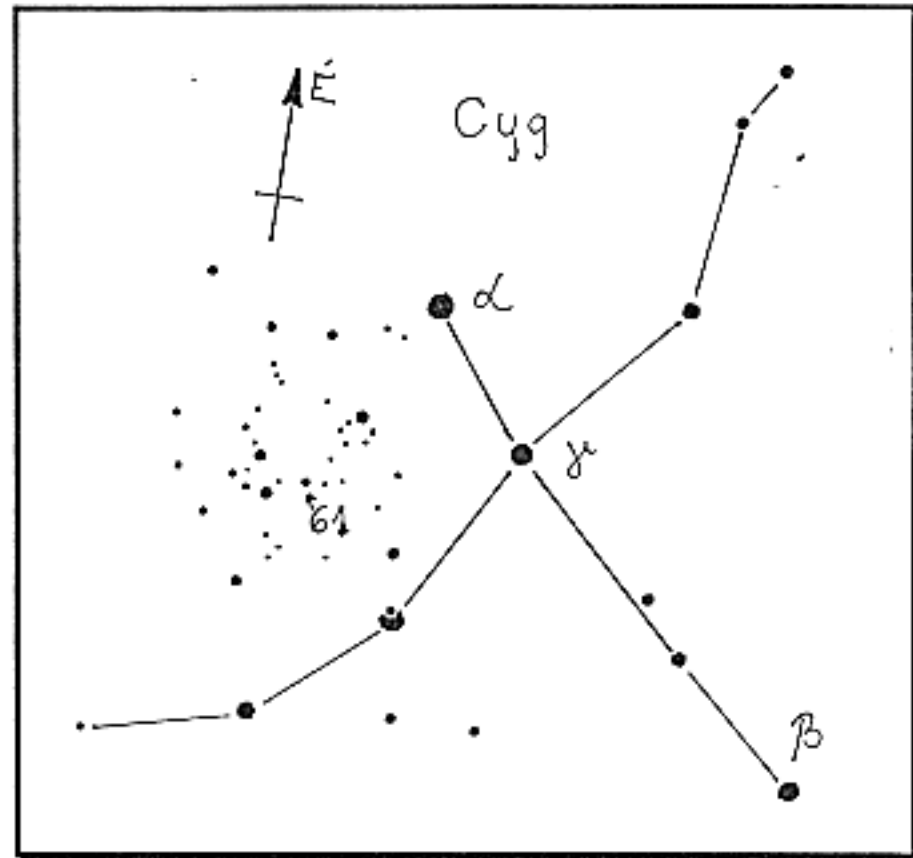
A rendszer fő csillaga szabadszemmel is könnyen megtalálható, 5.6-5.7 mg fényességű. 11.1 fényév távolságával a Naphoz a 12. legközelebbi csillag. A sajátmozgása (5,2"/év) és a Föld Nap körüli keringéséből adódó parallaxisa is a legnagyobbak közé tartozik. Besselnek 1838-ban a világon először ennek a csillagnak sikerült kimérnie a parallaxisát.

A kettőscsillagok kedvelőinek is érdekes témát nyújt ez az objektum, ugyanis a Sagnaro katalógus négy, kis távcsővel is megfigyelhető társat is feltüntet. Ezek közül a legfényesebb a 6.3 mg-os B komponens PA 147° felé 29.5"-re, amely kb. 653 év alatt kerüli meg a főcsillagot. A többi társ adatai röviden:

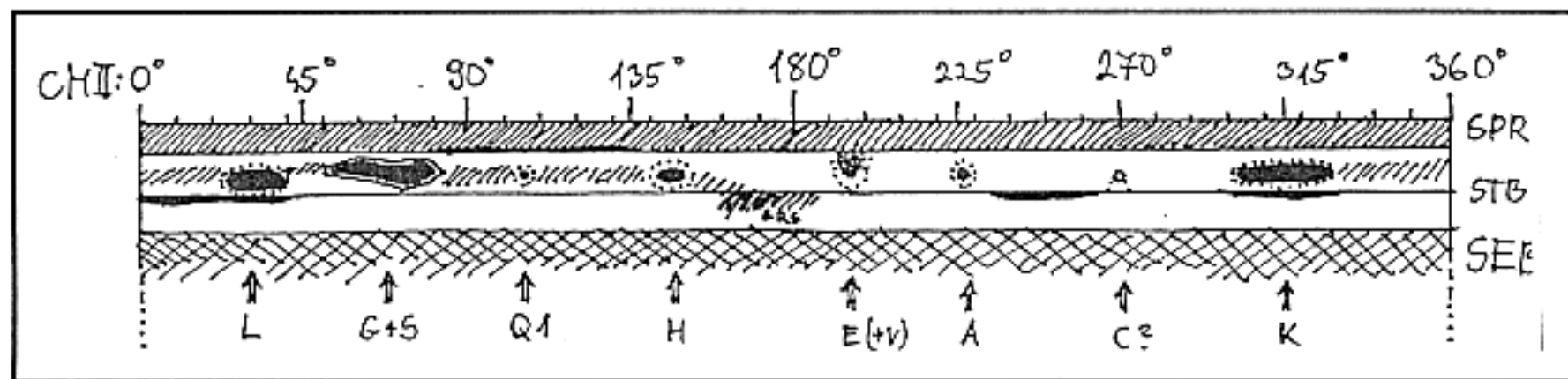
D komp.	8.6 mg,	PA 282°,	305";
E komp.	8.1 mg,	PA 12°,	306";
P komp.	10.5 mg,	PA 30°,	141";

Csillagunk azért is érdekes, mert a Barnard - csillaggal együtt szokták emlegetni, mint bolygórendszerrel rendelkező csillagot, bár a bizonyítékok nem teljesen kielégítőek.

Gyenezse P.



## Shoemaker - Levy 9. becsapódásnyomai a Jupiteren 1994. július.



felt:	intenzitás: Umbra(+Pen.)	alak, méret:	észlelés:	CM II:
L	1 (+2)	ovális, óriási	VII.22,23,28,30	20°-40°
G+S	1 (+2)	szögletes, óriási	VII.21,23,28,30	50°-80°
Q1	4	kicsi, kerek?	VII.21,28	kb. 105°
H	3.5-4.5	ovális?, közepes	VII.21,31	140°-150°
E(+V)	3.5-4	közepes	VII.21,31	kb. 190°-200°
A	4?	kerek?, közepes	VII.22	kb. 220°-230°?
C?	3.5-4.5?	sejthető	VII.22	265°?
K	1-2	ovális, óriási	VII.22,30	300°-330°

Készült 80/840 L-el, 105x nagyítással. A CM II értékek a hibás Meteor évkönyv alapján vannak bejelölve!  
GY. P: